

DOI: [10.38027/ICCAUA2022TR0046](https://doi.org/10.38027/ICCAUA2022TR0046)

Traditional Room-Space Setup in “Mansions” of Alanya

* Nisa YILMAZ ERKOVAN¹

Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Art, Design and Architecture, Alanya/Antalya, Turkey¹

E-mail¹: nisa.erkovan@alanya.edu.tr

Abstract

While the plan scheme and structure are important in the traditional building, it is essential to go down to the concept of 'room' at a lower scale to understand these structures. The concept of 'tent', which is the accommodation element of the nomadic life culture, and the entire life cycle that takes place within this concept, being taken into a 'room' over time, in other words, its transformation into a set space, creates the basis of the concept of housing. Although the rooms seem to be constant, they are variable spaces where multiple actions occur: eating, drinking, cooking, washing, and sleeping. This study is based on the fact that a single nomad tent corresponds to a "room" in traditional buildings. The place of the rooms in the houses, described as mansions, which have been built in a more planned way outside the castle walls of Alanya, in the concept of traditional building and the definition of the ideal room has been examined. The traditional concept of 'room' has been evaluated overhead the rooms in Alanya mansions. For this determination, 11 mansions, which were previously restored, were selected and examined in situ and the spatial components of the rooms were determined. Then, the influence of the combination of these components in space on the space setup was examined. As a result, it was determined that the ideal room type defined for traditional houses was reached in 34 rooms studied in 11 mansions, which was largely achieved.

Keywords: Alanya; Traditional building; room; space setup; tent.

Alanya Surdışı “Konak” larında Geleneksel Oda-Mekân Kurgusu

Özet

Geleneksel yapılar günümüzde birçok araştırmanın konusu olmuş, ağırlıklı olarak plan tipolojisi ve belgeleme çalışmaları yapılmıştır. Geleneksel yapı bütününde plan şeması ve kurgusu önemli iken daha alt ölçekte ‘oda’ kavramına inilmesi bu yapıların anlaşılması için önemlidir. Göçebe yaşam kültürünün barınma elemanı olan ‘çadır’ kavramının ve içerisinde gerçekleşen tüm yaşam döngüsünün zamanla bir ‘oda’ içerisine alınması ve sabit bir mekâna dönüşümü konut kavramının temelini oluşturmaktadır. Odalar her ne kadar sabit gibi görünse de içerisinde yeme, içme, pişirme, yıkanma, yatma gibi çoklu eylemlerin gerçekleştiği aslında değişken mekanlardır. Bu çalışmada tek bir göçebe çadırının geleneksel yapılarda bir “oda” ya karşılık gelmesinden yola çıkılmıştır. Alanya’nın kale surları dışında daha planlı şekilde inşa edilmiş konak olarak adlandırılan konutların odalarının geleneksel yapı kavramı ve ideal oda tanımı içerisindeki yeri araştırılmıştır. Daha önce tanımlamaları yapılan geleneksel ‘Oda’ kavramının Alanya konaklarındaki odalar üzerinden değerlendirilmesi yapılmıştır. Bunun için daha önce restorasyonları yapılmış olan 11 konak seçilmiş ve bu yapılar yerinde incelenerek odaların mekânsal bileşenleri belirlenmiş ve bu bileşenlerin mekân içerisindeki dizilimlerinin mekân kurgusuna etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak 11 konakta incelenen 34 odada geleneksel konutlar için tanımlanan ideal oda tipine ulaşılmaya çalışıldığı ve büyük ölçüde sağlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alanya; Geleneksel yapı; oda; mekân kurgusu; çadır.

1. Giriş

İlkçağlardan bu yana insanların barınma ihtiyacı farklı çözümleri de beraberinde getirmiştir. Kimi zaman iklim nedeniyle göç etmiş, kimi zamanda kalarak iklim, coğrafyaya uyum sağlayabileceği yapılar inşa etmiştir. En temel ihtiyaç barınmanın ardından aile yapısı içerisinde bir arada olma olgusu gelişerek daha kapalı, dışarıdan soyutlanmış mekân arayışı başlamıştır. Aileyi bir araya getirme düşüncesi sabit mekanlar fikri akla getirirse de konar-göçer toplumların göçebe yaşam şekli bu durumu oldukça iyi başarmıştır. Aile üyelerinin 5-6 m² ile sınırlı bir alan içerisinde tüm günlük ihtiyaçlarını aynı yerde gerçekleştirebildiği mekanlar yaratılmış, hem de aile bir arada tutulmuştur. Dokunmuş olan bir üst örtü ile yaratılmış olan bu kapalı mekân aslında çevre etkilerine açık fakat insan ölçeğinde gerekli mahremiyeti sağlayacak kadar kapalı mekanlardır. Üst örtü olumsuz çevre koşullarını tamamen içeriye aldığından iç ortamın uygunluğunun sağlanabileceği yerlere göç edilmiş ve bu taşınabilen mekân insanların hayatı olmuştur. Isınma, pişirme, yemek yeme, yatma, oturma, depolama gibi tüm işlevlerin gerçekleştiği bir alan olan bu örtü altı olarak tanımlanan yaygın kullanımıyla “çadır” birimi değişken koşullara kolaylıkla uyum sağlayabilen bir iç yapıya sahiptir. Bu değişken iç mekân kendi içerisinde bir dizilime sahiptir. Ortada ocak, girişin sağında kiler, yatma bölümleri, yatma bölümünü hemen yanında askılık olarak kullanılan bir demir kazık, karşısında sandık alanı, girişin solunda ise eğerlerin konulduğu sehpa (Küçükerman, 1988, s. 26). Geleneksel yapılarda “oda” kurgusunda olduğu gibi tamamen çadırı kullanan kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda

şekillenmiş bir iç mekân kurgusu bulunmaktadır. Çadırın şekli kullanan topluluklara göre kimi zaman yuvarlakken, kimi zaman dikdörtgene yakın ama üst örtüde kullanılan örtünün doğası gereği keskin köşeli değildir. Geleneksel yapılarda odanın boyutları ve şeklini, çadır da olduğu gibi malzeme belirlemektedir. Örneğin ahşapla geçilebilecek en büyük açıklık veya elde edilebilen en uzun ağaç bu boyutları belirlemede etkilidir. Her ne kadar günümüzde hala göçebe yaşam bazı toplumlarda devam etse de yerleşik düzene zamanla geçilmiş ve doğa koşullarına göre kendisine kullanım kolaylığı sağlayacağı sabit mekanlar oluşmaya başlamıştır. Bu sabit mekanlar oluşturulurken daha önceki alışkanlıklardan vazgeçilmemiş, bir çadır bir odanın mekânsal karşılığı olacak şekilde düzenlemeye gidilmiştir. Bu odaların sayıları değişken olsa da oluşturulan ortak bir mekanla yine birliktelik kavramından vazgeçilmemiştir. Bu ortak alan etrafında kurgulanan ve çoğu zaman ortak alanın şekline göre sınıflandırılan yapılar çevresel etkiler, iklim, topoğrafya, toplumun kültürüne uygun şekilde inşa edilmişlerdir. Geleneksel konutlarda odaların dizilişi açısından bakıldığında topoğrafyaya uygun olarak şekillenen zemin kat, genellikle mutfak, ahır, depo gibi servis mekanları olarak kullanıldığından yapıların ana planı en üst katta daha rahat okunmaktadır. Üst katlardaki odalar bir ailenin ihtiyaç duyabileceği eylemleri gerçekleştirebileceği değişken bir mekandır. Odaların biçimlenmesi bu eylemler için gerekli olan mekân parçalarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur (Küçükerman, 1973, s. 41).

Bu çalışmada Alanya'da kale surları dışında düzlük alandaki yerleşimde bulunan ve halk arasında "konak" olarak betimlenen konutların "Geleneksel Yapı" kavramı çerçevesinde "genel yaşama odaları"nın biçimsel ve mekânsal kurguları değerlendirilmiştir¹. Genellikle odaların birbirleri ile olan ilişkileri ortak alan sofa üzerinden incelenerek bir tipolojiye ulaşılmıştır. Bu çalışma ile daha temele inilerek tipolojinin en küçük parçası olan "oda"nın kendi içerisindeki bileşenlerinin birbirleri ile olan ilişkileri ve konumları incelenmiştir². Bunun için Alanya Belediyesi proje arşivinde daha önce restorasyonları yapılmış olan 11 konak seçilmiş ve bu konaklardan 34 odanın planları yerinde incelenerek oluşturulmuştur. İlk olarak Alanya konaklardaki genel yerleşim kurgusu incelenerek "oda" kavramının bu kurgu içerisindeki yeri belirlenmiştir. Daha sonra geleneksel yapılardaki ideal "oda" kavramına odaklanılmış ve özellikleri belirtilmiştir. Daha önce tanımlanan ideal oda kavramı çerçevesinde Alanya konaklarındaki "oda" tanımı yapılarak odayı oluşturan bileşenlerin ilişkileri değerlendirilmiştir.

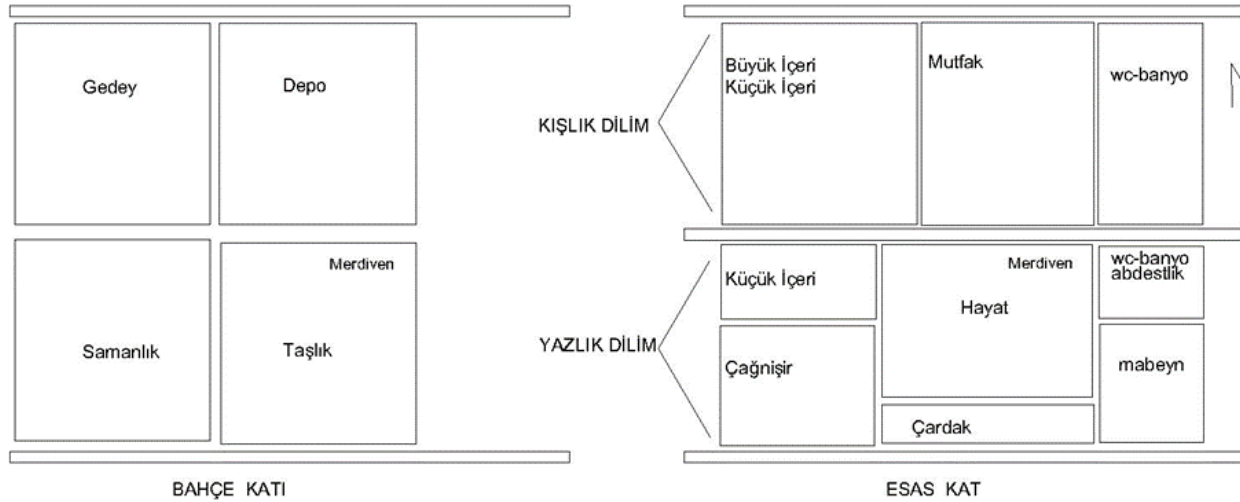
2. Alanya Geleneksel Konutlarında Mekân Biçimleniş

Antalya'nın doğusunda Akdeniz kıyısında yer alan Alanya doğu Akdeniz ticaretinde önemli bir yere sahip olduğundan tarih boyunca önemini korumuştur. Alanya'da yerleşim 1860'lara kadar kalede sur duvarları içerisindeyken, kale içerisinde genişlemeye ve yeni konutların inşasına uygun yer kalmaması ve surların içinin sıkışık bir yerleşim olmaya başlamasından dolayı zamanla sur dışında düzgün konutlar inşa edilmiştir. Yeni kasaba olarak nitelendirilen bu yerleşimde konutlar sur içindeki evlere göre oldukça muntazam şekilde kagir ve düzenli olarak nispeten daha zengin kişiler için inşa edilmiştir. 1864 yılında kale surları dışında başlayan bu imar faaliyetleri sonucunda 1914 yılına kadar inşa edilen konut sayısı 720'ye ulaşmıştır (Gönüllü, 2008, S. 37).

Kale surları içerisindeki evler yoğunluk olarak Hisariçi Mahallesi ve Tophane Mahallesinde toplanmıştır. Kale yolunun üst kısmında Ehmedek ile iç kale arasında yer alan Hisariçi mahallesinde evler bahçeli küçük hacimli ve genellikle iki katlıdır. Kale yolunun alt kısmındaki Tophane mahallesinde ise evler deniz seviyesinden 260 m. yükselen dik yamaçta (yaklaşık %60 eğimli) konumlanmıştır. Eğim oldukça fazla olduğundan evler bu eğime uygun olarak yerleştirilmiştir. Evler genellikle iki katlı olup, eğim nedeniyle bazı evler üç katlıdır. Bu şekilde düzenlenen yapılarda en alt kat ahır olarak kullanılmaktadır. Yollar eğime paralel olarak yerleştirilmiş, eğime dik olan yollar ise merdivenli olarak düzenlenmiştir. Konya Vilayet Salnamesinde yolların genişliğinin iki arşını geçmediği ve bir yol düzeni olmadığından bahsedilir (Gönüllü, 2008, s. 37). Evliya Çelebi Seyahatnamesinde (1935) sur içerisindeki evlerin eğimden dolayı birbiri üstüne yapılmış toprak ve kireç örtülü olduğundan, birbirlerinin damlarını kullandıklarından bahseder. Ayrıca bütün sokakların merdiven merdiven yalçın kayalık olduğu ve halkın eşek ve katırlarla inip çıktığından bahseder (Çelebi, 1935, s. 323). Eğimden dolayı belli bir sokak dokusu oluşmadığından bazı sokaklarda tekerlekli araç trafiği bulunmamakta ve bazı sokaklar çıkmaz bir sokakla sonlanmaktadır. Araziye teraslamalar yapılarak yerleştirilen evlerin girişleri alt kattaki avludan, arkadaki yoldan veya her ikisinden de olacak şekilde düzenlenmiştir. Evlerde esas kat geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi üst kattır (Şekil 1). Zemin kat; depolama, ahır ve servis mekanlarından oluşur. Bu mekanlar evin esas kat ile bağlantısını sağlayan merdivenlerin de bulunduğu avluya (havluya) açılırlar. Zemin taş kaplama olarak inşa edilen avlular kimi zaman evin içerisine dahil edilmeyip açık bırakılmışlardır. Bu tür evlerde giriş kapısı avluda bulunan ve yan kısımları ahşap duvar ile kaplanmış merdivenin önünde yer almaktadır (Şener, 1984, 11 Nolu ev; Hacıkura, 2000, s. 34).

¹ Farklı parametre ve olguları da içeren bir çalışma Hülya Yürekli tarafından İskilip konutları üzerinden yapılmıştır. Daha fazla bilgi için bkz. Yürekli, 1977; Yürekli 1979; Yürekli H.ve Yürekli F., 2005. 1974 yılında Yürekli yazmış olduğu Y. Lisans Tezinde Türk Evi Karakteristiklerini dış gözlem ile saptamaya yönelik çalışmalar yapmıştır.

² Cengiz Bektaş odaların her birinin bağımsız evler olduğunu adlarının da oda değil "ev" olduğunu, odaların hepsini eşdeğerde işlenmediğinden fakat bir ailenin tüm özel yaşamına çözüm arandığını belirtmiştir (Bektaş, 2005, s. 90).



Şekil 1. Kale İçi Dış Sofalı Plan Tipinde Mekânsal Öğeleri Gösteren Şematik Plan³

1860'lara kadar sur duvarları içerisinde olan yerleşimde Konya Vilayet Salnamesinde de belirtildiği gibi dik topoğrafyanın her gün inip çıkma zorluğu ve sıkışık yerleşim dokusu nedeniyle yerleşim sur dışındaki geniş ve düzlük alanlara taşınmış ve burada bir yeni bir konut dokusu oluşmuştur. (Gönüllü, 2008, s. 37). Kale dışında bulunan iki veya üç katlı yapılar halk arasında "konak" olarak adlandırılmaktadır. 'Konak' kelimesi göçebe hayattan gelen ve geceyi geçirmek üzere bir yerde konaklamayı ifade etmektedir. Konmak fiili yerleşik hayatın sürekliliği içinde sivil mimarının kalıcı unsurlarını belirleyen konut ve konak gibi terimlere kaynak teşkil etmiştir (URL-1). Mimari bir terim olarak barınmaya karşılık gelen konak sözlük anlamıyla büyük ve görkemli ev anlamındadır (Hasol, 1995, s. 267). TDK sözlüğünde ise büyük ve gösterişli ev olarak tanımlanmaktadır (URL-2). Bu evlerin kale içindeki evlerden farkı hem düz bir topoğrafyada olmaları hem de büyük bahçelerin ortalarında konumlanmalarıdır. Kale dışında bulunan geleneksel yapılar genellikle dörtgen şeklinde ana yapı, bir ya da iki servis birimi ve bir çıkmadan oluşan iki ya da üç katlı yapılardır (Görsel 1; Şekil 2). Servis yapısı yapının bir cephesinde yapı ile aynı kat adedine sahip ve bitişik çatılı olabildiği gibi daha özenli yapılarda yapının arkasında tek katlı ve üstü teras olarak kullanıldığı da görülmektedir. Bazı örneklerde her iki servis yapısı da görülebilmektedir⁴. Servis yapıları genellikle tuvalet, banyo, abdestlik gibi ıslak hacimler, mutfak veya yardımcıların konaklaması için odalar düzenlenmiştir. Üç katlı yapılarda genellikle girişler cumba altından ve 1. Kattan ve ikinci bir giriş de zemin katta bahçeden sağlanırken iki katlı yapılarda ise doğrudan zemin kattan giriş sağlanmıştır. Üç katlı olup girişi güney cephedeki cumba altından değil de doğu cepheden olan bir örnek de bulunmaktadır⁵. Üç katlı yapılarda bahçe katı *gedey*, *taşlık* ve *ambar*⁶ kısmından oluşur. Giriş katı ve üst kat yaşam katıdır. Kale dışındaki geleneksel yapılarda plan tipi olarak genellikle iç sofalı plan (Eldem, 1954, 93) kurgusu görülmektedir. İç sofa aynı zamanda karniyarık plan tipi olarak da bilinmektedir ve sofada bulunan eyvanlar kimi evlerde merdivenler için kullanılmış, kimi evlerde de sofadan zeminini yükselterek ve direktlikle özelleştirilerek oturma alanı olarak düzenlenmiştir. Bazı evlerde hayatta bulunan eyvan kapatılarak çağnişir olarak düzenlenmiştir. Genellikle sofanın dar kenarına merdivenler yerleştirilmiş ve tüm odaların sofaya açılması sağlanmıştır. Sofanın manzaraya yönelen kısmına çıkma yapılmış ve çıkmanın üç tarafına sabit olmayan sedir yerleştirilerek sofanın oturma alanına dönüşümü sağlanmıştır. Fakat genellikle sofada niş, ocak veya dolap bulunmamaktadır. Esas kat olan yaşam katında çağnişir ve mabeyn olarak adlandırılan odalar genellikle güneye konumlandırılmış, küçük içeri ve büyük içeri olarak adlandırılan odalar ise kuzeye yönelmiştir. Kimi yapılarda eyvan çağnişir olarak kurgulanmıştır. Bu mekanlarda bazı yapılarda yüklük, tek dolap niş ve sedirler bulunur. Bazı yüklüklerin köşelerinde "*gusülhane*" ya da "*yunmalık*" adı verilen ıslak hacim vardır. Bazı örneklerde, içeri mekânı, pabuçluk, seki altı, seki üstü gibi mekânsal ayırım için bir basamak ile bölünmüştür. Yaşam katında kuzeye yönelen odalardan biri bazı evlerde mutfak olarak düzenlenmiştir. Mutfak olarak

³ Şener 1984, s. 11-Şekil 1 şematik olarak yeniden yorumlanarak çizilmiştir. Bundan sonraki kaynak gösterilmemiş olan tüm şekil ve görseller yazar tarafından üretilmiştir.

⁴ Hasanağalar Konağı olarak bilinen günümüzde Alanya Kültür Müdürlüğü olarak kullanılan yapıda her iki servis yapısı da bulunmaktadır. Hasanağalar Konağı hakkında daha fazla bilgi için Göncü, 2012, s.128 ve Belediye arşivinde bulunan 17.08.2012 tarihli Rölöve Restorasyon ve Restitüsyon Raporları (Proje Müellifi Mimar Şükran Gülcü Ural).

⁵ Alanya Şekerhane Mah. 258 ada 191 numaralı parsel içerisindeki 3 katlı Mithat Tokuş Konağında ana giriş doğu cephededir. Konak hakkında daha fazla bilgi için Arı, 2016, s. 148.

⁶ Gedey: Yapıların zemin katında bulunan ahır ve samanlık olarak kullanılan depolama alanlarıdır. Sivasız duvarları ve sıkıştırılmış toprak zeminleri vardır. Yapının giriş kapısı beslenen hayvanın rahatça girip çıkabileceği yükseklik ve genişlikte düşünülmüştür. Örneğin deve besleniyorsa kapı genişlik ve yükseklikleri daha fazladır. (Hacıkura, 2000, Eka).

düzenlenen odada ocak olmasına dikkat edilmiştir. Bu ocak ahşap davlumbazı (*yaşmak*) olmayan tuğladan kemerli ocaktır. Daha çok pişirmeye yönelik kullanılmıştır.



Görsel 1. Alanya'dan örnek bir "konak"



Şekil 2. Kale Dışı İç Sofalı Plan Tipinde Mekânsal Öğeleri Gösteren Şematik Plan⁷

Geleneksel yapı kurgusunda olduğu gibi Alanya'da bulunan geleneksel yapılarda da iklim değişiklikleri ile ilgili bir takım yapısal düzenlemeler öngörülmüştür. Alanya evleri ile ilgili yapılmış olan çalışmalarda bu konuda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri evlerin kabuk yapısında mevsimsel bir ayırım olduğudur. Buna göre hayat, çağnişir, mabeyn, küçük içeri⁸ ve çardak hacimlerinin bulunduğu manzara yönündeki kısmın yapının "yazlık" dilimi, büyük içeri, mutfak ve bazen de küçük içeri hacimlerinin bulunduğu kısmı "kışlık" dilimi olarak tanımlanmıştır (Şener 1976, s. 9-Şekil 1.12; Şener 1984, s. 11-Şekil 1.) (Çizim 1). Kışlık dilimin kabuk özelliklerinin dışta sıvasız içte sıvalı ve ahşap hatıllı taşıyıcı taş duvar olduğu, yazlık dilimin kabuk özelliklerinin zemin katta taşıyıcı ahşap dikmeler, birinci katta ahşap iskelet üzerine ahşap çiteler ve bunların üzerine kırık sıva olarak oluşmuş duvarlar, çağnişir ve mabeyn hacimleri üzerinde tavanlı, diğer hacimler üzerinde tavanlı olmak üzere tek eğimli beşik veya kırma biçiminde alaturka çatı olduğu belirtilmiştir (Şener, 1976, s. 9-10). Diğer görüşte ise Alanya'nın Akdeniz iklim kuşağında yer almasından dolayı havanın genellikle sıcak ve nemli olduğu, doğrudan ve yaygın şiddetli güneş ışınlı ve ikinci yağmurları alması ve gece ile gündüz ısı farkları nedeniyle uygulanabilecek mekânsal çözümlerden bahsedilmiştir (Ceylan 1997, s. 79). Buna göre konut içi konforun sağlanması için yatay ve düşey esinti oluşması gerektiği ve gece ile gündüz yaşamında konut içi konforun sağlanmasında malzemenin önemi vurgulanmıştır. Isının yüksek olduğu gün boyunca yaşanan mekanların masif taş duvarlı kuzey cephelerde olduğu, akşam ve gece süresince yaşanan mekanların hafif malzeme yani ahşaptan oluşan çağnişir, mabeyn, çardak gibi mekanların bulunduğu hayat kısmı olduğu belirtilmiştir (Ceylan 1997, s. 81). Alanya konaklarında ve kale içindeki konutlarda bu türden bir ayırım yapıldığı yapılarındaki malzeme ve duvar kalınlıklarının farklılığından anlaşılmaktadır⁹. Yine

⁷ Azakoğlu Konağı için planlar yerinde şematik olarak yeniden üretilmiştir. Proje müellifi Y. Mim. Nimet Hacıkura'dır.

⁸ Çağnişir: Evin en güzel manzaraya bakan en ayrıntılı ve süslü odası. Mimari eleman olarak yüklük ve sedir bulunur (Hacıkura, 2000, Ek A).

Mabeyn: Çağnişire göre daha küçük düzenlenmiş, kalabalık misafir olduğunda kadınların oturduğu genellikle güneye bakacak şekilde düzenlenmiş özenli olan diğer oda. Genellikle büyük konutlarda çağnişir ve mabeyn iki ayrı oda şeklinde görülür (Hacıkura, 2000, s. 34).

İçeri: Uyuma için düzenlenen odalardır. Büyük içeri ebeveynlerin kaldığı, küçük içeri ise çocukların kaldığı odalar olarak düzenlenmiştir. Oda içerisinde ocak, dolap, sedir gibi mimari elemanlar bulunur (Şener, 1976, s. 6).

⁹ Alanya'da yaz sıcaklarında yerli halk çoğunlukla yaylalara gitmektedir. Yaylalarda yaptıkları konutlarda çardak ögesi genellikle güneye konumlandırılır. Gündüz güneşli havalarda kuzey tarafındaki odalarda gün geçirilirken, akşam bu çardaklarda yaşam devam etmektedir. Bu yaşam

geleneksel yapılarda olduğu gibi alt kat sokağa veya parselde uyumlu iken çıkmaların kullanımı ve ideal dörtgen plana yaklaşım üst katlarda sağlanmaya çalışılmıştır.

3. Geleneksel Yapılarda Mekân-Oda Kurgusu

Mekân, içinde insan ve objelerin var olduğu ve/veya hareket ettiği, çeşitli eylemler gerçekleştirebileceği alanlar ve hacimler veya tanımlanmış bir boşluk olarak ifade edilebilir. Bir mimari mekânın oluşabilmesi için taşıyıcı sistem, cephe sistemi, mekânın içinde yer aldığı bağlam ve dolaşım sisteminin hep birlikte var olması gerekir (Soygeniş, 2017, s. 14). İnsanlar yaşamlarını sürdürürken yaptıkları çeşitli eylemler için farklı mekanlara gereksinim duyarlar. Bazı durumlarda ise bir mekân içinde farklı eylemleri gerçekleştirebilirler, bu tip mekanlara çok işlevli mekanlar denilmektedir (Soygeniş, 2017, s. 33). Kuban (1992, s. 15), mekânın biçimsel olduğu kadar insan yaşamına ilişkin özellikleri de içermesi gerektiğinden bahseder. Ayrıca hareket ve ışıkla belirlenen sadece boşluk ya da sadece sınırlardan oluşan bir olgu değil de boşlukla onu sınırlayan öğelerin ortak oluşturdukları bir olgudan söz eder. Çok işlevli bir mekân tanımlayan geleneksel yapılarda “oda” kavramını sadece boşluk ya da sınırlardan ibaret bir mekân olarak tanımlamak yeterli değildir. Boşluğu sınır öğeleri birlikte tanımlamak gerekir. “Oda” kavramı hakkında birçok tanımlama ve görüş bulunmaktadır. Odalar günlük yaşamın geçtiği mekanlar olduğundan mekânsal organizasyon da önem kazanmıştır. Küçükerman’a (1995, s. 91) göre odaların en önemli ve etkili özellikleri bu mekanların tek başlarına, bir yapının içindeki belirli işlevleri kendi içlerinde bir tür yoğunlaştırarak karşılayabilen mekanlar olmasıdır. Odaların en önemli özelliği değişik eylemlerin gerçekleşmesi için değişik çevre parçalarının bir araya getirilmiş olmasıdır. Odalar bir yandan bir araya gelerek mekân kuruluşuna katkıda bulunurken diğer yandan da kendi başlarına çok yönlü günlük işlerin karşılanabildiği bir bütündür. Bu yüzden iç düzenleri kesin olarak belirlenmiş, sistemleştirilmiş ve hatta iç düzende kullanılan ürünler bile standartlaştırılmıştır (Küçükerman, 1995, s.92). Bu standartlaşma odalarda dörtgen bir şekilde görülürken oda içerisinde kullanılan alan alt örtüde (döşemede) ve onun yansıması olan üst örtüde (tavanda) kareye yakın bir formda görülmektedir. Bu formun oluşmasında iç düzen için kullanılan mekânsal öğelerin dizilimi etkilidir. Bektaş’a (2001) göre “oda” bir çekirdek ailenin yirmi dört saat kullanacağı yeme, içme, yatma, yıkanma gibi bütün gereksinimlerini karşılayabileceği bir mekandır. Odanın kapısı açıldığında direkt odanın içinin görünmediği ve burada yaşamak duvarı veya pahlı bir dolapla ya da kapıyı ters yönde oda içine değil de duvara doğru açarak kontrollü giriş sağlandığını belirtir. Ayrıca odanın iki bölümden oluştuğunu kapıdan sonra girilen bölümün seki altı olduğunu ve burada dolaplar (dış duvara yakın bitişik ucunda “yunmalık”, bir bölümünün yüklük, yüklüğün yanında açık raflar ve kapalı dolaplar vardır) düzenlendiğini belirtmiştir. Seki altından bir basamakla asıl odaya çıkıldığından odanın kareye yakın veya dörtgen olduğundan bir duvarının ocak duvarı olduğundan bahseder (Bektaş, 2001, s. 61-62). c(Yürekli H. ve Yürekli F., 2005, s. 16.).

Oda mekanının kurulmasında yapının taşıyıcı sistemi ve dolayısıyla da malzeme önem kazanmıştır. Taşıyıcı sistem ve malzeme oda boyutlarını ve biçimini etkilerken bir taraftan da pencere-kapı gibi iç-dış ilişkileri ve iç düzen öğelerini etkilemiştir. Geleneksel yapı sisteminde “odanın kavramı- odanın iç düzen öğeleri- yapı sistemi” üçlüsünün değişik birleşmeleri sonucunda evin biçimi belirlenmiştir (Küçükerman, 1995, s. 95). Kullanılan yapı malzemesi odanın boyutlarında etkili olsa da oda içerisindeki kapı, pencere, dolap, ocak ve bunlar arasında kalan boşluk mekânı oluşturan ana öğeler olmuştur. Bu öğelerin yerleşimindeki ve ölçülendirilmesindeki “insan ölçeği”¹⁰ boyutlandırma ve kullanımda oldukça önemlidir. Tepe pencereleri, tavan ve dolapların az kullanılan üst rafları bu ölçeğin üstündedir. Bu sınır ise yatay bir raf veya ahşap kaplama ile vurgulamış ve oda böylelikle algısal olarak yatayda ikiye bölünmüştür ve iç mekân öğeleri ile yakından ilişkilidir. Yürekli (1977, s. 3), bir odayı oluşturan bileşenleri İskilip konutları için kullandığı kavramlar olan “Orta Mekân”, “Pencere Duvarı”, “Yüklük Duvarı” ve “Ocak Duvarı” olarak tanımlamıştır. Buna göre Orta Mekân odanın ana bileşeni olup diğer bileşenler ile çevrelenir ve tümü ile doğrudan ilişkilidir. Sedir orta mekândan kopuk değil orta mekânın bir elemanıdır. Bu ilişkiyi orta mekânın kareye yakın biçimi ve onun yansıması üst örtü tavanın burada özelleşmesi güçlendirmektedir¹¹ (Yürekli H. ve Yürekli F. , 2005, s. 16-19). Pencere Duvarı, yaşama odasının bir bileşenidir ve orta mekânın bir veya iki kenarında yer alır. Bu bileşen de sedirle doğrudan ilişkili olup genellikle sedirin bulunduğu kenarlardır. Pencere duvarı aynı zamanda duvarın çıkmalı ve çıkmaz olması durumlarına göre de farklı şekillenir (Yürekli, 1977, s. 3). Yüklük duvarı ise yüklük, seki altı (sofanın devamı niteliğindeki oda girişi) ve bölücü açık raf sisteminden oluşmaktadır. Sofa ile odanın arakesitindedir ve hem odanın içidir hem de sofanın bitimidir. Aynı zamanda odanın giriş kapısını da içerir (Yürekli, 1977, s. 4). Giriş kapısı sofaya göre şekillenir ve kimi zaman pahlı bir şekilde köşede yer alır. Bir korkuluk veya direklikle seki altı sekilikten ayrılarak orta mekân vurgusu güçlendirilir. Ocak duvarı orta mekânın pencere ve yüklük

şeklinin hala devam etmesi Alanya içinde bulunan konutlardaki odaların kullanılış şeklinin gece ve gündüz şeklinde olduğu yönündeki görüşü desteklemektedir.

¹⁰ Küçükerman (1988, s. 68-69; 1995, s. 95) a göre; “kullanma alanlarının insan boyutlarının dışına çıkmaması” temel ilkesine ve böylece görülebilen bir “üst sınır” yaklaşık olarak 2.20m. den geçirilen ahşap yatay bir raf sisteminin altı kullanılabilen faydalı alan, üstü “soyut üst çevre” oluşturur. Bektaş’a göre ölçüler insan vücudundan çıkar. Tahta bir parmak kalınlığında bir karış genişliğinde iki kulaç uzunluğundadır. Keser sapı bir ayak uzunluğundadır. Kışık kat olarak tanımlanan ara katlarda yükseklik “elim değmesin yeter” ölçüsündedir. Pencere üç karış genişlikte beş karış yüksekliktedir. Bu karış, kulaç, parmak ölçüleri yapı ustası ya da yapı sahibinin bedensel ölçeğidir (Bektaş, 2001, s. 51).

¹¹ Ayrıca detaylı plan şeması için bkz. Yürekli H. ve Yürekli F., 2005, Şek. (6a).

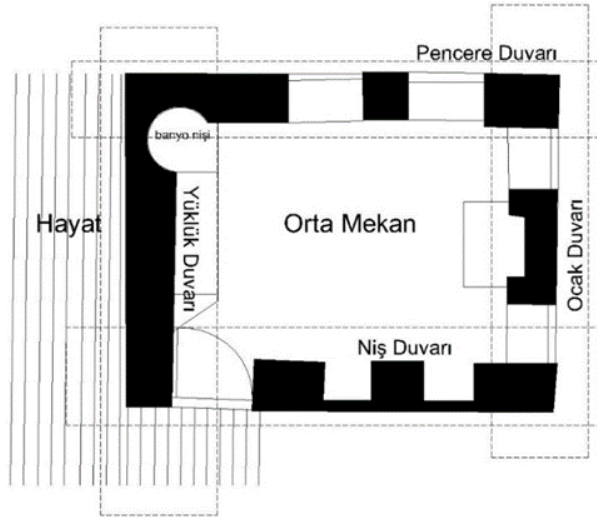
duvarlarına dik duvarlardan birinde yer alır. Ocak, yanında açık veya kapalı dolaplar bazen pencere bulunur. Tüm bu oda bileşenlerinin doğru bir dizilimle bir araya gelmesiyle geleneksel yapılarda ideal oda tipi oluşturulmuştur.

4. Alanya “Konak” ları Yaşam ‘Oda’larında Mekânsal Kurgu

Bu çalışmada Alanya’da kale surları dışında bulunan 11 adet ‘konak’ olarak adlandırılan konuta ait 34 adet oda incelenmiştir (Görsel 2). Odanın bileşenleri olarak Yürekli (2005, s. 16)’nin İskilip konutları için de kullandığı kavramlar olan “Orta Mekân”, “Pencere Duvarı”, “Yüklük Duvarı” ve “Ocak Duvarı” terimleri Alanya konaklarındaki odaların mekânsal kurgusu anlatılırken kullanılmıştır. Bu terimlerin yanı sıra incelenen örnekler doğrultusunda tanımlanan bu üç duvarın dışındaki dördüncü duvarı ‘Niş Duvarı’ olarak adlandırılarak bu çalışma kapsamında yeni bir tanımlama yapılmıştır (Görsel 3; Şekil 3).



Görsel 2. Alanya kale Surları Dışında İncelenen 11 adet konak yapısı



Şekil 3. ‘Oda’ da Mekânsal Kurgu

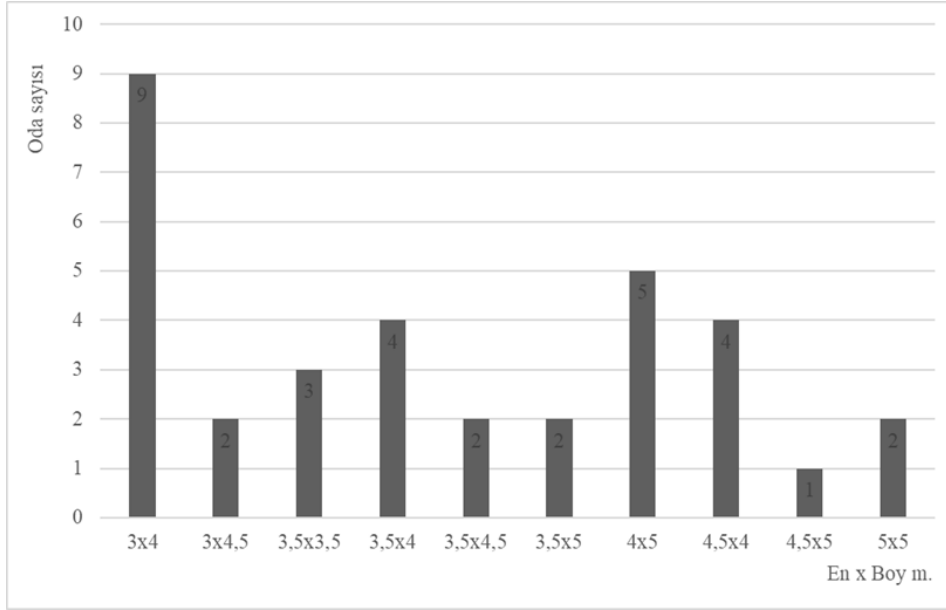


Görsel 3. Odada Mekânsal Öğe Örnekleri



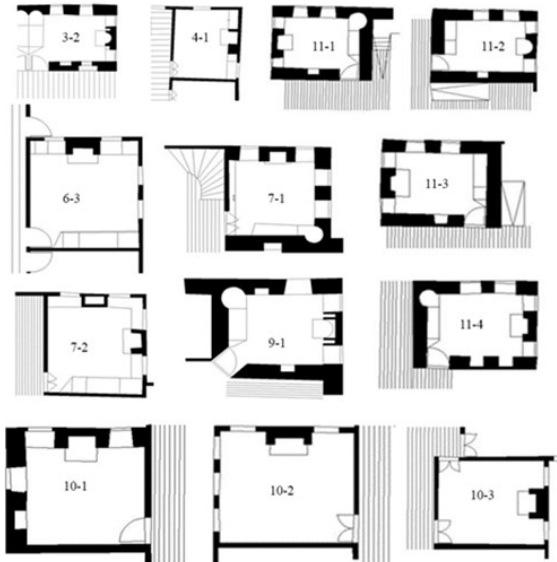
Görsel 4. Geleneksel Odada Orta Mekân-Pencere Duvarı-Ocak Duvarı-Yüklük Duvarı ve Niş Duvarı Öğeleri

Orta Mekân: Odaların biçimsel ve boyutsal karakteristiklerine bakıldığında en boy oranı 3m. ve 5 m. arasında değişiklik göstermektedir. İncelenen odaların en ve boy genişlikleri ile ilgili Grafik 1’de veriler bulunmaktadır. Bu verilere göre incelenen odalar yaklaşık kare ya da dörtgen şeklindedir. Kare olmayan odalarda ocak, dolap, sedir gibi mekânsal öğelerle kareye yakın bir orta mekân oluşturularak ideal oda formuna ulaşılmaya çalışılmıştır.

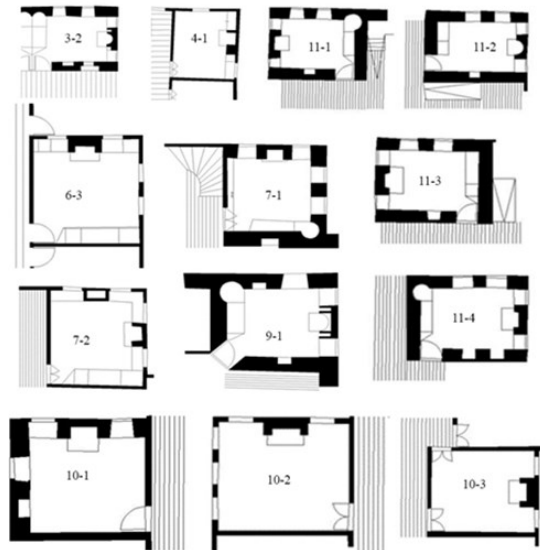


Grafik 1. Oda En ve Boyları (m.)

Odaların kat yükseklikleri iki katlı yapıların zemin katında en düşük 2.00 m. en yüksek 4.00 m., üst katında en düşük 3.96 m. en yüksek 4.31 m. dir. Üç katlı yapıların zemin katında en düşük 2.00 m. en yüksek 3.70 m., birinci katında en düşük 3.14 m. en yüksek 4.20 m., esas kat olarak adlandırılan üst katta en düşük 3.72 m. en yüksek 5.58 m. olarak belirlenmiştir. Orta mekânın bir elemanı olan sedir tüm evlerde ve odalarda bulunmamaktadır. Dört evde ahşap sedir elemanı bulunmakta ve bir evin odasında (Şekil 4. 6-3) bulunan ahşap sedir elemanında aynı zamanda depolama işlevi de sağlanmaktadır (Şekil 4).



Şekil 4. Ahşap Sedirli Odalar

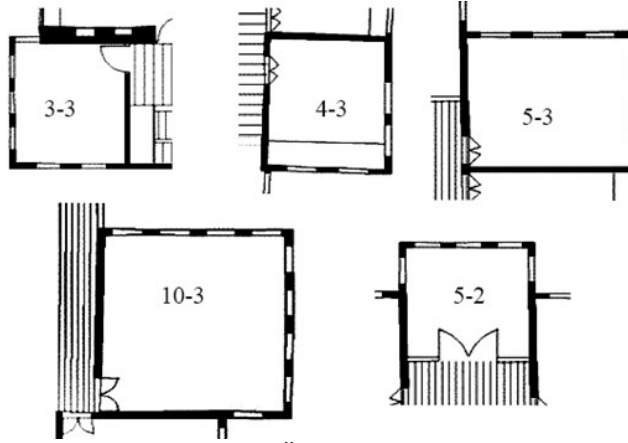


Şekil 5. Ortada Ocak Sağında ve Solunda pencere bulunan Odalar

Diğer konutlarda ise oturma ya yerde ya da hareketli ahşap sedirlerle sağlanmaktadır. Fakat sabit olan sedirler ahşap döşemeden, döşemenin belli bir seviyeye yükseltilmesiyle döşemenin bir parçası olarak oluştuğu için orta mekândan ayrı düşünülemez. Orta mekânda ölçek açısından görsel algıyı etkileyen önemli bir unsur da ‘tabaklık’, ‘serender’ veya

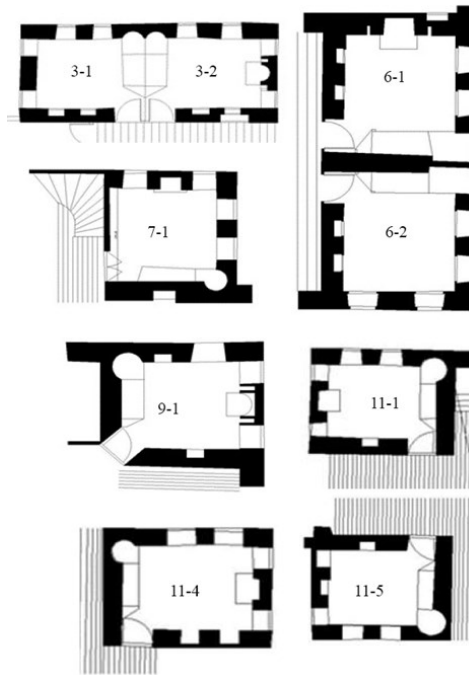
'musandra' adı verilen ocak, pencere, kapı üstü yüksekliğinden odanın duvarlarını çevreleyen raflardır. Bu raf sistemi kapı ve pencere üst sınırını belirleyen yatay ahşap öğedir. Bu yatay öge pencere pervazı, kapı kasası, ocak üstü gibi odanın mimari öğeleri ile düşey yönde bağlantı kurarak mekânı tanımlar.

Pencere Duvarı: Orta mekânı çevreleyen bileşenlerden biri olan pencere duvarı, sedir olan odalarda sedirin bulunduğu kenarda bulunur. İncelenen örneklerde pencere duvarı bir duvar olabildiği gibi sıklıkla L biçiminde de görülmektedir ve genellikle bir duvarda 2 diğer duvarda 2 olmak üzere dört pencere bulunmaktadır. 13 odada ocak duvarında ocağın sağında ve solunda birer pencere bulunmaktadır (Şekil 5). Bu kurguya Alanya konaklarında sıklıkla karşılaşılmaktadır. Pencere duvarları tepe penceresi içermemektedir. Pencere genişlikleri 0.80-0.90 m. yükseklikleri ise 1.50 m. ve 2.40 m. arasında değişmektedir. Taş duvarlı ve ara katta bulunan pencerelerin yüksekliği üst kat odalardan daha azdır. İki pencere arası en az 0.30 m. en fazla ise 0.90 m. dir. Bazı odalarda pencere duvarı dışında yüklük, ocak, sedir gibi hiçbir mekânsal öge bulunmamaktadır. İncelenen örneklerde 5 oda bu şekildedir (Şekil 6).



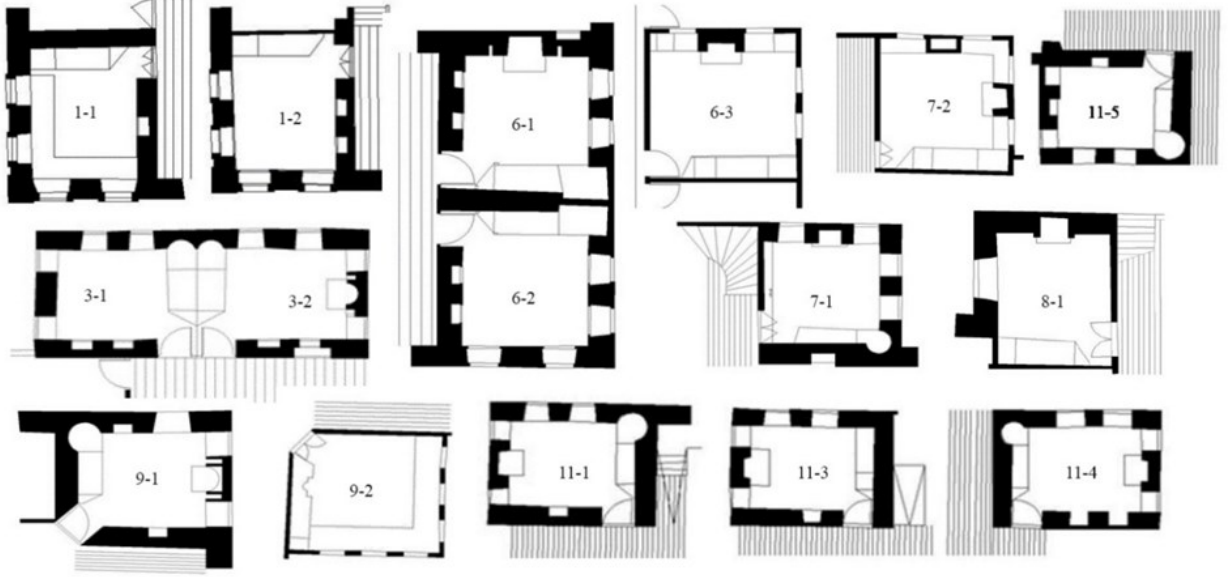
Şekil 6. Mekânsal Ögesi Bulunmayan Odalar

Yüklük Duvarı: Bileşenleri oda girişi, yüklük ve bölücü açık raf sistemidir. Pencere duvarına paralel olabildiği gibi ocak duvarına paralel örnekler de bulunmaktadır. Yüklük genişliği 0.5 m. ve 0.9 m. arasında değişmektedir. Yüklük içerisinde yunmalık veya abdestlik olarak taş duvar yuvarlak veya dörtgen şekilde daraltılarak ve zemini taş döşenerek ıslak hacim bırakılmışsa o kısımda yüklüğün genişliği 1.00 m. ile 1.35 m. arasında değişmektedir. İncelenen örneklerde 9 adet odada yüklük bu şekilde düzenlenmiştir. İki odada içerisinde ıslak hacim barındıran yüklükler sırt sırta düzenlenmiştir (Şekil 7).

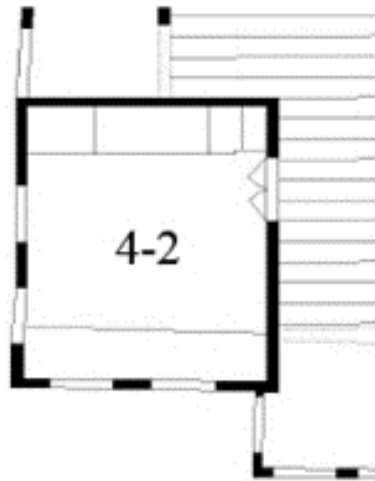


Şekil 7. Yüklük İçerisinde Yunmalık Bulunan Odalar

Yüklüğün kapı tarafındaki kısmında pahlı bir köşe yapılarak açık raf sistemi ile giriş kısmı kontrol altına alınmıştır. Bu tipe uyan 15 adet oda bulunması Alanya konaklarında kapı girişinde dolabın köşesinin pahlanarak girişin kontrollü biçimde sağlanması yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir ve bu geleneksel konutlarda da yaygın olarak görülmektedir (Şekil 8). Yalnızca 4 Nolu evin 2 numaralı odasında giriş kapısı yanındaki yüklüğün genişliği kapı genişliği kadar olan kısmı kadar pahlamak yerine daraltılmıştır (Şekil 9).



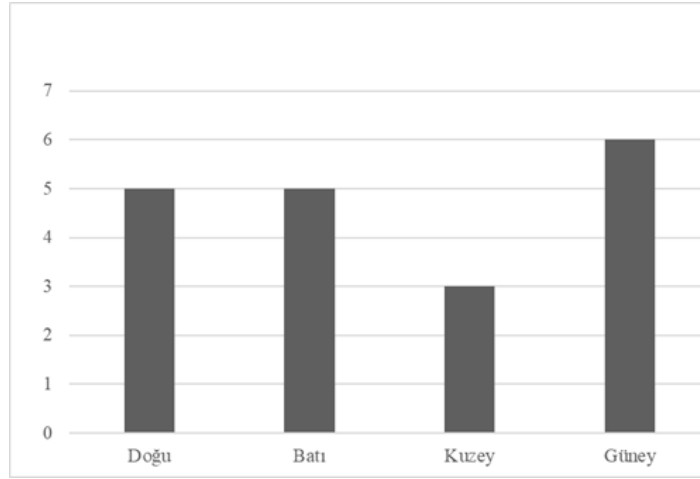
Şekil 8. Kösesi Pahlanmış Yüklük Bulunan Odalar



Şekil 9. Kenarı Daraltılmış Yüklük Bulunan Oda

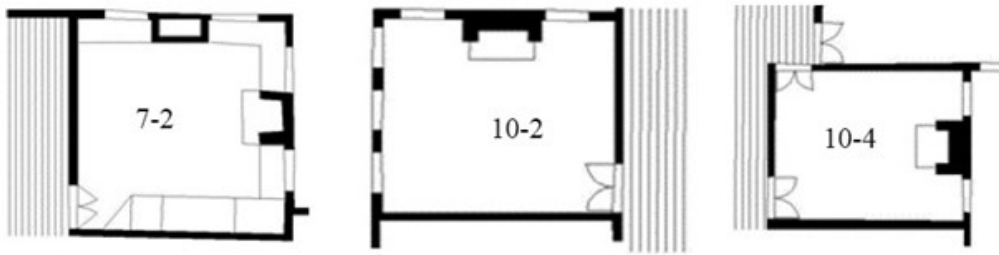
Yüklük duvarı incelenen örneklerde 5 odada doğuda, 5 odada batıda, 3 odada kuzeyde ve 6 odada ise güney tarafta konumlanmıştır (Grafik 2). Yüklüklerde geleneksel odaların insan ölçeği ile uyumu dikkat çekicidir. Yüklükler insan elinin ulaşabileceği yaklaşık olarak 2.10-2.20 m. yükseklikte kurgulanmış, bazı yüklüklerde ise bu ölçeğin üstünde kalan kısım korkulukla kapatılarak daha az kullanılan malzemelerin depolanması, Alanya özelinde ise pişirilen yufka ekmeklerin kırılmadan saklanabilmesi için kullanılmıştır. Bu nedenle *musandıra* olarak isimlendirilen bu kısma *ekmeklik*¹² adı da verilmektedir. Ayrıca yüklüklerde geleneksel konutlarda da sıkça görülen *tembel deliği*, *lambalık*, *kavukluk*, *fincanlık* gibi isimler verilen açık raf sistemleri de bulunmaktadır.

¹² Ekmeklik bazı konutlarda sofada merdiven yanında da bulunmaktadır.



Grafik 2. Yüklük duvarının odalar içerisindeki yönelimi

Ocak Duvarı: Ocak duvarı Alanya konaklarında duvarın ortasında ocak ve sağında solunda olmak üzere pencere veya dolap nişinden oluşmaktadır (Tablo 3). Her odada ocak bulunmamaktadır. İncelenen örneklerde ocak bulunan odalarda ocaklar genellikle batı ve kuzey duvarda konumlanmıştır (Tablo 4). Yaklaşık 0,70m. ve 0,80m. genişliğinde inşa edilmiştir. Ocak bulunan duvarlar genellikle kalınlığı 0,70 m. ve 0,90 m. arasında değişen taş duvarlardan oluşmaktadır. Yalnızca 3 odada tuğla duvarlarda ocak kurgulanmıştır ve duvar kalınlığı daha incedir (Şekil 10).



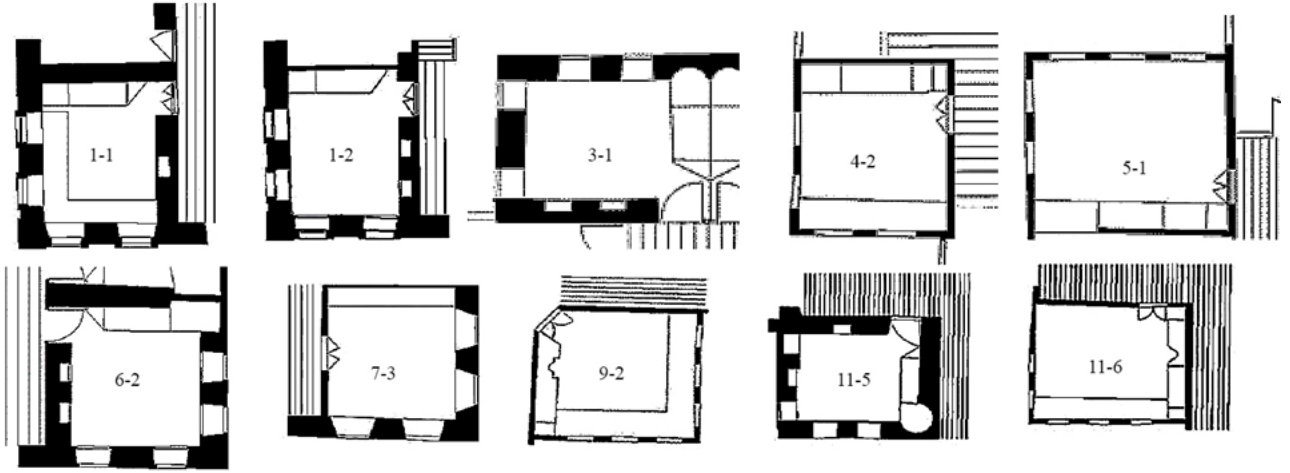
Şekil 10. Ocağın Bulunduğu Duvar Tuğla Duvar Olan Odalar

Odanın mekânsal kurgusunu etkileyen ocak duvarı ve yüklük duvarının birlikte olduğu oda sayısı incelenen örneklerde 11 adettir. Orta mekânın ocak ve yüklük duvarlarının karşılıklı geldiği 10 örnek bulunmakta iken, yüklük duvarına dik olan ocak duvarı yalnız 7-2 nolu odada bulunmaktadır (Şekil 11).

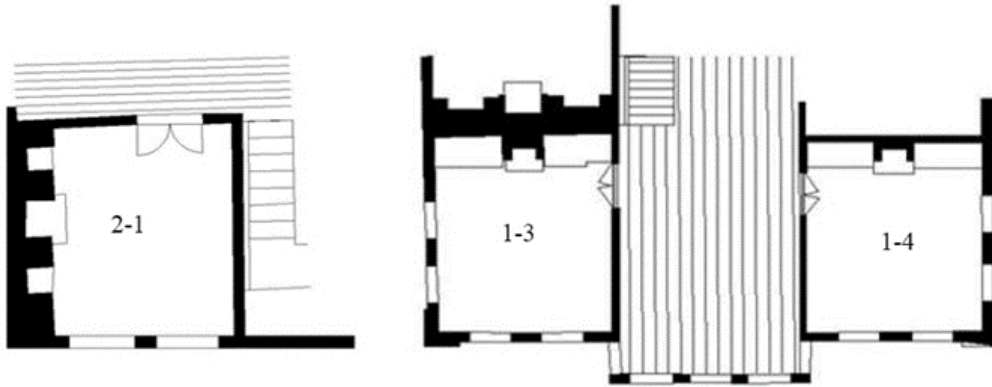


Şekil 11. Ocak Duvarı ve Yüklük Duvarının Birlikte Olduğu Odalar

Sadece yüklük bulunan oda sayısı 10 adettir (Şekil 10). Dört odada yüklük ve sedir elemanı aynı mekandadır (Şekil 12. 1-1, 4-2, 9-2, 11-6). 3 odada ocak duvarının iki yanında dolap nişi bulunmaktadır (Şekil 13). 13 odada ocak duvarında ocağın iki yanında pencere bulunmaktadır (Şekil 5).

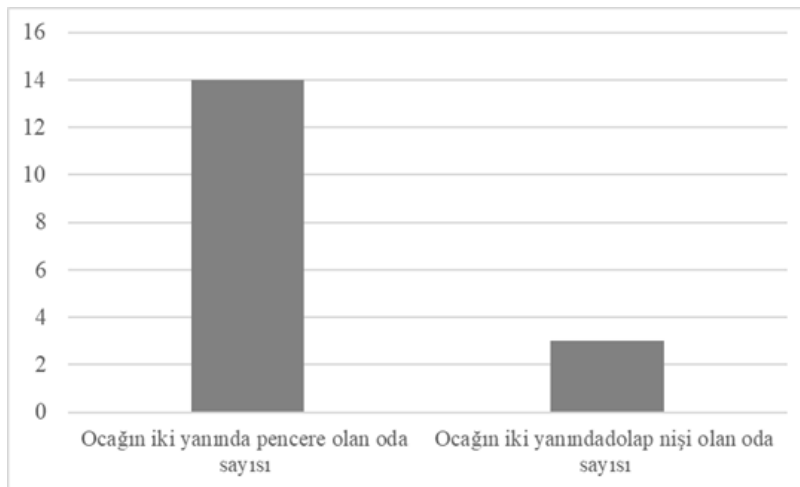


Şekil 12. Yalnız Yüklük Bulunan Odalar



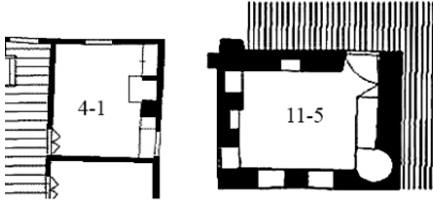
Şekil 13. Ortada Ocak Sağında ve Solunda Dolap Nişi Bulunan Odalar

Ocak iki yanında dolap veya pencere bulunan her iki durumda da ocak cephesi simetrik ve simetri eksenini ocağın ortasından geçmektedir. Odalarda ocaklar farklı şekillerde görülmektedir. İlki ocak üzerinde yaşmak adı verilen ahşap davlumbaz bulunur. Odalarda bu ahşap davlumbaz iki farklı yükseklikte görülmektedir ve orta mekân kurgusu içerisinde yer alan tabaklık olarak adlandırılan yatay raf sistemi ile birlikte kurgulanmaktadır. Ocağın külâhının başladığı yükseklik bu yatay öge ile birleşir ve böylece odanın bir ögesi haline gelmesi güçlenerek bu yatay öge düşey bir elemanla birleşir. Diğer ocak tipi ise yaşmaksız, tuğladan yapılmış kemerli ocaktır. Bu tipte tabaklık elemanı ile bir ilişki bulunmamaktadır. Ocak duvarı konutun dış duvarı olduğu konutlar olduğu gibi iç duvarlarda da yer almakta olup bu bir zorunluluk değildir.

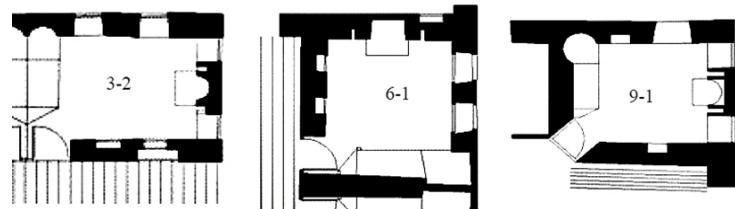


Grafik 3. Ocak duvarı ile pencere ve dolap ilişkisi

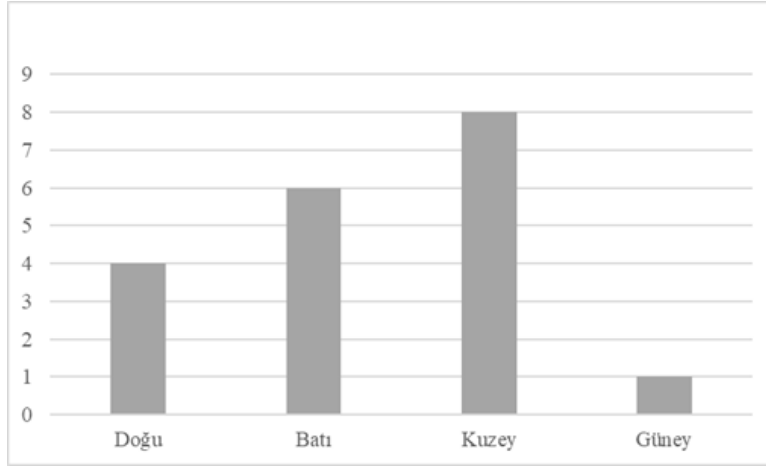
2 odada ocağın bir tarafında pencere diğer tarafında dolap nişi bulunmaktadır (Şekil 14). 3 odada ocakların üzerine küçük nişler bırakılmıştır. Bunlar “çırılık” veya “kibritlik” olarak adlandırılmaktadır (Şekil 15).



Şekil 14. Ocağın Bir Tarafında Pencere Diğer Tarafında Dolap Nişi Bulunan Odalar

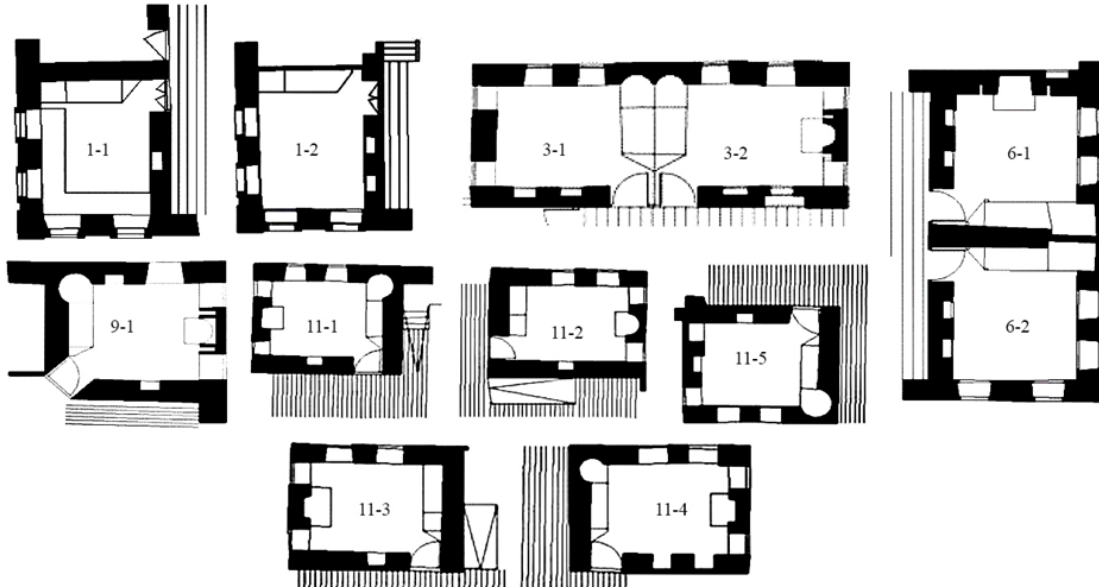


Şekil 15. Ocağın Üzerinde Kibritlik Bulunan Odalar



Grafik 4. Ocak duvarının odalar içerisindeki yönelimi

Niş Duvarı: Oda giriş kapısının olduğu duvarı tanımlayan ve yerden yaklaşık 0,50 m.-0,90 m. yükseklikte olup, tanımlamalarda ‘tek dolap’ olarak adlandırılan yaklaşık 0,80 m. x1.40m. ölçülerinde tek veya çift kapaklı ya da açık raf sistemi şeklinde dolaplardır. İncelenen örneklerde genellikle duvarda 2 adet olduğu tespit edilmiş olsa da 6 örnekte tek niş dolabı olduğu görülmüştür (Şekil 14). Genellikle pencere seviyesinde olup odanın yatay ahşap bileşeni için düşey birleştirici olabilecek yükseklikte sonlanmaktadır. İçi ahşap kaplı olabildiği gibi sadece sıvalı niş şeklinde örnekleri de bulunmaktadır. Kapı duvarında olduğu için hayat kısmının duvarını da oluşturduğundan hayat kısmına açılan nişlerde bu duvarda görülmektedir. İncelenen örneklerde 12 odada bu şekilde niş dolabı bulunmaktadır (Şekil 16). İncelenen örneklerle sayı olarak kıyaslandığında Alanya konakları sıklıkla görülmektedir.



Şekil 16. Niş Duvarı Bulunan Odalar

4. Tartışma ve Sonuç

Göçebe kültürdeki çadırlar gibi her “oda” temel ihtiyaçlar olan yeme, içme, pişirme, yatma eylemlerinin gerçekleştirildiği konutun en küçük temel birimidir. Odaların biçimlenmesi ise onu oluşturacak olan mekânsal öğelerin belli bir dizilimle bir araya gelmesiyle gerçekleşir. Her ne kadar farklı coğrafyalarda farklı yapı malzemeleri, kültürler bu biçimleniş etkilere de bileşenler değişmez. Pencere sayıları, yüksekliği değişse de pencere duvarı kavramı değişmez, yüklük özelliği değişse de yüklük duvarı kavramı değişmez, Ocak şekli ve yeri değişse de ocak duvarı kavramı değişmez, nişlerin şekli ve sayısı değişse de niş duvarı kavramı değişmez olgulardır. Orta mekân kavramını bu bileşenler ve bir araya gelişleri oluşturur ve geleneksel konutlarda orta mekân kavramı fazla değişiklik göstermez. Bir boşluğu tanımladığı gibi onu çevreleyen bu duvar bileşenleri ile yakından ilişkilidir. Alanya Konaklarında belirli kalıplara uyan ideal oda oluşturulmak istendiği için, Orta Mekân, Ocak duvarı, Yüklük ve Niş duvarı biçimlenişleri odalar arasında ve konutlar arasında benzerlikler göstermektedir. Kale içerisinde gayri muntazam şekilde inşa edilmiş olarak tariflenen (Gönüllü, 2008, s. 37) konutların tam tersine daha özenli mekanlar ve konutlar inşa edilmiştir. Orta Mekân kurgusunda kare formunun yakalanmaya çalışılması, bunun alt örtü döşemede ve üst örtü tavan biçimlenişinde kendini göstermesi geleneksel yapılarla ortak özelliktir. Pencere duvarları biçimleniş bazı odalarda farklılık gösterse de genellikle L biçimli duvarda her duvarda iki adet olacak şekilde düzenlenmiştir. Çağnişir, mabeyn, baş oda gibi özellikli odalarda bu sayı daha fazladır. Genel olarak tepe pencereleri konaklarda yoktur. Bu da kat yüksekliklerinin az oluşundan ve dönemsel olarak bir tipoloji olmasından kaynaklıdır¹³. Ocak duvarı genellikle batı ve kuzey yönde bulunmaktadır. Ocak sağında ve solunda birer pencere açıklığının bulunuşu birçok oda örneğinde ortaktır ve istisna örnekler dışında ocak duvarı ile yüklük duvarı karşılıklıdır. Ocak duvarı yapının dış duvarında olduğu gibi iç duvarında konumlanan oda örnekleri de bulunmaktadır. Birçok örnekte yüklük içerisinde abdestlik veya banyo nişi bulunmaktadır. Bu da geleneksel konutlarda sıklıkla görülen bir kurgudur. Yüklük köşesi odanın giriş kapısı için ve girişin kontrol altına alınabilmesi için kırılarak pahlı yapılmıştır. Yüklük duvarının oda içerisindeki konumu ve niş duvarının oda içerisindeki konumunu kapı girişi ve dolayısıyla da odanın hayat içerisindeki konumu belirlemektedir. Odadaki tüm mekânsal dizilimi etkileyen önemli bir öğe olan Küçükerman’ın (1973, s. 44) ‘yatay ahşap öğe’ olarak tanımladığı kapı, pencere ve dolapların üst sınırı olan Alanya konaklarında ocak yaşmağı ile de ilişkili olan ‘tabaklık’ ‘serender’ olarak adlandırılan öğedir. Tüm mekânsal elemanların üst sınırı ‘insan ölçeği’ paralelinde düzenlenmesine neden olur ve bu yatay düzenleyici düşeyle bu öğeler aracılığı ile ilişki kurar. Bu yatay sınırın alt kısmı odada günlük işler için kullanılır (Küçükerman, 1988, s. 71). Yani bir nevi faydalı kullanım alanı olarak tanımlanmıştır. Bu yatay sınırın üstü ise soyutlanmış üst çevredir ve daha az kullanılan öğeler için ayrılmıştır. Üst örtü yani tavan bu soyutlanmış üst çevreye dahildir fakat alt örtü yani döşeme ve bağlantılı olarak orta mekân tavanın biçimini oluşturmaktadır. Yaratılmak istenen kareye yakın form tavan için de geçerlidir. Oda diziliminde genel kurgu benzer olsa da birtakım farklılaşmalar görülmektedir. Bu farklılaşmaların kaynağı oda bileşenlerini oluşturan ocak, yüklük, sedir, nişlerin birbirilerine göre konumlarının değişmesidir. Tüm bunlar konutun genel plan şemasına, arsa durumuna, topoğrafyaya, kat sayısına, sahibinin ekonomik durumuna, odanın kat planındaki konumuna ve hayat ile olan ilişkisine bağlıdır. Birtakım farklılıklara rağmen incelenen örneklerde geleneksel konutlar için tanımlanan ideal oda tipine ulaşılmaya çalışıldığı ve ulaşılabildiği söylenebilir.

Teşekkür

Alanya Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürü Hüseyin Uysal’a, KUDEB personeli Şehir plancısı Yelda Kaya’ya ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Nimet Hacıkura’ya arşiv çalışmalarım sırasında gösterdikleri anlayış ve yardımları için teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki finansman kuruluşlarından hibe almadan yapılmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Kaynakça

- Arı, N. G. (2016). *Antalya İli Alanya İlçesi Mithat Tokuş Konağı Restorasyon Önerisi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Aziz Amen, M., & Nia, H. A. (2018). The dichotomy of society and urban space configuration in producing the semiotic structure of the modernism urban fabric. *Semiotica*, 2018(222), 203–223. doi:10.1515/sem-2016-0141
- Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Bektaş, C. (2001). *Halk Yapı Sanatı*. İstanbul: Literatür. https://www.worldcat.org/title/halk-yap-sanat/oclc/834221363&referer=brief_results
- Bektaş, C. (2005). *Halk Yapı Sanatından Bir Örnek Antalya Anadolu Evleri Dizisi-2*. İstanbul: Bileşim Yayınevi. <https://www.worldcat.org/title/halk-yap-sanatndan-bir-ornek-antalya-anadolu-evleri-dizisi>

¹³ Bu çalışmanın ilk aşamasında 11 konak ve 34 oda incelenerek belirli sonuçlara varılmıştır. Çalışmanın devamında incelenen konaklarla birlikte belirli bir tipoloji çıkarılması mümkün olacaktır.

2/oclc/1030065491&referer=brief_results

Ceylan, O. (1997). Geleneksel Alanya Evleri. *Art Decor*. 5 (57), 76-87.

Göncü, Ö. (2012). *The Conservation Proposal Of Hasanağalar (Alaydın) House in Alanya* (Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Gönüllü, A.R. (2008). Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Alanya. Ankara.: Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, ss.1-51. https://www.worldcat.org/title/mesrutiyetten-cumhuriyete-alanya-1908-1938/oclc/838440880?referer=one_hit

Hacıkura, N. (2000). Alanya'da Müftüoğlu Evi Restorasyon Projesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Hasol, D. (1995). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi. https://www.worldcat.org/title/ansiklopedik-mimarlik-sozlugu/oclc/850747127&referer=brief_results

Kuban, D. (1992). *Mimarlık Kavramları*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi. https://www.worldcat.org/title/mimarlik-kavramlar/oclc/1073631277&referer=brief_results

Küçükerman, Ö. (1988). *Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Mekân Organizasyonu Açısından Odalar*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu. https://www.worldcat.org/title/anadoludaki-geleneksel-turk-evinde-mekan-organizasyonu-acisindan-odalar/oclc/633652008&referer=brief_results

Küçükerman, Ö. (1995). *Kendi Mekanını Arayışı İçinde Türk Evi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Soygeniş, S. (2017). *Mimarlık Düşünmek Düşlemek*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi. https://www.worldcat.org/title/mimarlik-dusunmek-duslemek/oclc/1277168686&referer=brief_results

Şener, H. (1976). Geleneksel Konutların Korunmasına Bazı Analitik Yaklaşımlar Örnek: Alanya'da Geleneksel Konutlar. İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni, 7(2), 2-10.

Şener, H. (1984). Alanya'da Geleneksel Konutlar. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi. https://www.worldcat.org/title/alanyada-geleneksel-konutlar/oclc/1030061081&referer=brief_results

Yürekli, H. (1977). Türk Evi; İskilip'ten Örnekler. İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Enstitüsü Bülteni, 9-10(3), 2-11.

Yürekli, H. (1979). Türk Evinin Karakteristiklerinin Dış Gözlem İle Saptanması İçin Bir Yöntem. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 5(1), 5-13.

Yürekli H. & Yürekli F. (2005). *Türk Evi Gözlemler-Yorumlar*. İstanbul: Yapı. https://www.worldcat.org/title/turk-evi-gozlemler-yorumlar-a-concise-re-evaluation/oclc/218866184&referer=brief_results

İnternet Kaynakları

URL 1. <https://islamansiklopedisi.org.tr/konak> (Erişim tarihi:02.02.2021).

URL 2. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi:02.02.2021).